

מסורת הש"ס

(א) [מגניה טו. ז"ק דף פב:]; **(ב)** יומא כא, א. [לעיל טז:]; **(ג)** סנהדרין כגו, ט. [פסחים דף עה:];

ליקוטים

נהדרינו לכבשונות. ולא חישינן משום דפקען היינו משום דכבשונות לא פקעי. והבא [בבא דאמר רב קדירות בפסא ישרון] לא אמרינן נהדרינו לכבשונות, שנוח לו לאדם שיקח קדרה חדשה ולא שתחיר קדרתו לכבשונות, שאין בין זה לזה הנאה של כלום, אבל גבי קדישים שיש להם כלים הורבה בעורה [אם] אפשר להכשירן בכבשונות לא היו שורקין אותן. איך נמי איכא למימר דכבשונות נמי איכא למיזש דלמא פקען אלא שנהכניהם לא חששו בכך, שאין חסין כל כך על שברון כלי חרס, וראם תאמר איכ"כ כשאמר לפי שאין עושין כבשונות בירושלים

למה לא אמרו ולימלינהו גומרי, איכא למימר אין ההננים מותרין כל כך למלכות כל קדרה וקדרה גהלים, שאין עניות במקום עשירות. (מי רביט דוד פסחים ג:) נהדרינו לכבשונות, כל קדרות אלא הואיל וכלי חרס אינו יוצא מידי דפנו אין להם הכשר שהיה השכון בליבון וטעונות היסק מבפנים או היסק מרובה כל כך במחוץ עד שיתלבנו מבפנים וסיר קליפתיו כפניו שאף לו דלית רוב המפרשים היסק מבפנים הוא וזכמיים לא רצו לסמוך להחריז בהכשר זה שמה חזון בקיעה, והוא שאמר חיים עליהו דילמא פקען אלא כשיצטרב מיהא יראה שהוכשרו, ולדעתנו הורה

בכשון מיהא הותרה בה שאין בהו שום חשש בקיעה, ולא מפרשים שאף חזרה בכשון לא הותרה ומקשר שאני שאין שם שום חיים קליהו דילמא פקען שהכניהם זוריים הם או שהן של צבור ואין חסות לצבור ואין נראה כן שאם כן היה להם להניחם בתנורים או להסיקם מבפנים, אלא שכלל מקום חוששין למסיק שיחוס עליהן, ולא שאל בה אלא על חזרת כבשן מצד שאין שום חשש בקיעה מכאן וסתמינן שהרי

ממלאין אותו קדרתו וסובבין פה התגור וטחין אותו ודאי אינו מוציאן עד שיתשרו שיעור הראוי ובפסח מיהא הותרה בכשון הותרה אלא שהוא טורח גדול ונותן להם לקנות דילמא פקען בוז דרך אחת לומר שחכל בדיון חסות לכל יחיד ויחיד אפילו בכשונות, וחסקו מבפנים חזרות כבשן אחד הוא והוא הדין להתנה בתגור אלא שבמקשר אין טעם חסות. וזה ששאל בה על חזרת כבשונות ולא על חסק מבפנים והתנה בתגור מפני שהיסק מבפנים טורח יתר ובהנחה בתגור מפני שאין דרך להחם תגור שלא לצורך וכשהוסק תגורו של כל אחד ואחד ממלאו מן הצורך לו ואינו מבפנים שאדם רגיל לטרוח כל כך בשביל קדרה וכן הנחה בתגור אין אדם מסיק תגורו להכשר קדרה ושאל בה לחזרת כבשונות שהוא בא לפי חזמו שהקדי חסוק בכשונו לצורך קדרות וזה יכול להכילה עצמה ויתירן בה שאין עושין כבשונות

בירושלים ותגור וחסק אין דרך בכך כמו שכתבנו הא אילו היו שם כבשונות או אם מ"מ חסיק להכשרם תגור או היסק מבפנים הוכשרו ואין טעם חסות מעכבם במקשר או שמא אין כל יחיד ויחיד בכל כיצאם באלו ר"ל בקדרת איסור אין בו טעם חסות הואיל וקודם הכשר לא היו ראויות לו כלל להשתמש בהן שאינם חשובות בעיניו לכולם אבל בפסח מכיון שראויות לו לאחר הפסח או אף בפסח בצותן חיים עלייהו מפני שחשובות הן בעיניו אחר שראויות לו בלא הכשר זה ומתוך כך יראה שקררה של איסור היה בהיסק מבפנים ואין לחוש לחיים עלייהו דילמא פקען וכל שכן בזמנים הללו שהן מצויות ביותר ובדבר מונע שאין בהן חשש חסות (ומאלי פסקים ז ע"ג): לפי שאין עושין כבשונות בירושלים. וא"ת למה נטעניו הכתוב שעריר משום דאין עושין כבשונות בעורה. למלאה דבהכי ליכא קוטרא. וי"ל אם היה מצריך הכתוב לשרוף בליעת האיסור ע"י כבשונות או ע"י גומרי הייתי אומר דלא מני בשבירה משום שלא יהו אשפות בעורה אם יחדל הגס שלא יכלנו במקומן, או משום שעדיין בליעת האיסור בהרסים. וכי פרץ בובאים נהדרי' לכבשונות לא אקרא פריך אלא אמתניתין דהתם (מוס' גביא' פסחים ז ע"ג): ששברי כלי חרס נבלעין במקומן. בפי' דם חסאת מוכח ששיבירן במקום קדרש, אבל הא לא ידעינן מקרא מנלן שאחר שביורין אינו יכול להוציאן מפני (ומא יומא כל ע"א):

דם חמאת פרק אחד עשר ובהים

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. הואיל וא"ת והו' תקנתא בליבון הא אוקימנא דטעמא משום בלוט הוא ולא אצטול קפיד קרא דנימא גזירת הכתוב היא וגהי דבמשכן כתיב ישבר לפי שלא היו (לו) קצועין להיות להם כבשונות לנרף כלי חרס אבל במקדש נהדרינהו לכבשונות שהיוצר לורפן בהם ויתלבנו: אין עושים כבשונות בירושלים. משום קוטרא כדאמרינן בבבא קמא (דף פב:): **אשפות. משברי כלי חרס: צלגצו. שם מקום י' שנקרא על שם עבודת כוכבים דכתיב (ישעיה מו) קרם נצו: וקדושא נתגור**. שאין נעשין ככלי שרת לפי שאין טעונין שמן כדאמרינן בפרק שמי הלחם (מנחות טז:): **לישתן ועריכתן בחוך ואפייתן צפנים דמגור מקדש לכו: ואפי'**

וקדושתן בתגור הוה ליה

צו.

רומחין דעירוי ככלי ראשון וקשה לרבינו שמואל נהי דמהני עירוי רומחין מכלי ראשון לתוך קערות ושאר כלים שדרך לערות בהן היאך יועיל לאותן קערות וכלים שהוכנסו כולן לתוך כלי ראשון ומלאוהו א' איסורין מכל דב כל עובי הכלי לענין שיוכל לחזור ולהכניסן בחוך אילפס וקדיהה מרותחין של היתר כיון דקיימנא לן כשמואל דלמרא תמאה גבר ואינו מנצל אלא כדי קליפה ואם היינו מפרשים דעירוי ככלי ראשון לגמרי ומנצל יותר מדאי קליפה ומאי דלמרא שמואל דלמרי מנצל אלא ככדי קליפה זה דוקא צשי דברים יצאים שנוגעין זה בזה ואפילו דבדר לח כגון א' נטף מרוטצו על הסולת שאותו רוטצ אינו כמו עירוי שהרי נפסקה אבל עירוי שאין כח הכלי ראשון נפסק מנצל לגמרי לפי זה יתישצ מה שאומר ר"ת דשופרין רומחין עליהן הוא הכשר גמור אפילו לקערות שנותנן בחוך

הסיר והאילפס א' לעיל דמוגלשין על גבי קמח היכי פטור מחלה והלא אינו מנצל אלא כדי קליפה דאיכא למימר **דמנצל לגמרי כדפירשמי מיהו ר"ת לא היה סובר כן מדאינטריך ליה למימר דעירוי אינו מנצל אלא כדי קליפה משום קושיא דתמאה גבר וא"ת הא דתנן בפ' חצית (שבת דף קמב:): כל שבא בחמין מפלגי השבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מפלגי השבת מדיחין אותו בחמין [בשבת] חוץ מממליה הישן וקוליים האיסיפנין ואי עירוי ככלי ראשון אמאי מדיחין וי"ל התם בכלי שני מיירי ואפי' הכי מדיחין אין שורין לא משום דמיחוי כמנצל ולא דמי לתבלין דשרי בפרק כירה (שם מצנ:): ליתן לתוך הקערה או לתוך התמחוי דעשוין למתק את הקדיהה ולא מיחוי כמנצל אי נמי לרבותא נקט מדיחין דאפי' הדחה אסור במליח יסן וקוליים האיסיפנין: **ואם מש בזה הפת בוראח אסורה**. וא"ת מאי שני מהא דלמרינן בפ' כל הבשר (חולין ק"א): דגים שעלו בקערה מותר לאוכלם כבותא דנותן טעם דר נותן טעם מותר ובצס רש"י פירש ה"ר יהודה חתנו דדוקא עלו שרו הא נמנצלו אסור א' ובא מעשה לפניו צביצים שנמצשלו בקדיהה שצשלו בה חלב ואסר לעשות א' מולייתא על גבי צשר ואין להציא ראייה לדבריו מקדיהה שצישל בה צשר לא יצשל בה חלב ואם יצשל בנותן טעם (לקמן ע"ג) דהתם לאו נותן טעם דר נותן טעם הוא שהטעם שני באיסור אבל כאן הטעם שני צהיתר וקודם שיצא לידי איסור נמצטל הטעם דגדים לפי שהוא שני אבל יש לדקדק מנזון שחתכו בסכין של צשר דאסור לאוכלו כבותא (חולין דף ק"א): דלאבז חורפיה בלע טפי ומשיב כחד טעמא ולא גרע נמצשל מנזון מיהו לפי לשון אחר שפירש שם בנותרסר היינו א' טעמא שיש חילוק בין קערה לסכין דסתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל סכין א' טעמא שהשומן קרוש עליו ואינו ניכר כשחותך א' הוא ככונן טעם הבא מן הממשל ולפי זה אין ראייה מנזון שחתכו בסכין והך דמגור שטעו בצידיה נמי מפרש ר"ת לא אפשר לו לתמור להתקנת יפה ונדבדן כן השמנונית והוי צנין עד שיוסק ומיהו יש לדקדק דאפי' נמצשלו שרי מהא דלמר לקמן (דף טז). דכל יום יום נעשה גיעול לחציור ומותר לבש' דהאינדה שלמים בקדיהה שצישל בה שלמים אחרמין דקממעט באצילת שלמים דהאינדה דטעם שני הוא ומנצטל קודם שיצוא לידי איסור ואפי' יג' למ"ד דשאני התם שהוא טעם שלישי שיש מים בקדיהה שמצשלים בה שלמים א' מטעם זה נמי יהו מותרין הציצים שנמצשלו בקדיהה החולצת לעשות מהם מולייתא בצשר שבחוך המים נמצשלו ועוד דגבי שפוד ואסכלא מיימי' צסוף ע"ז (דף עו). ההיא דכל יום יום נעשה גיעול לחציור ומיהו על כרחין אין זו ראייה דלענין חטאת אין שייך לומר כן דצסוף ע"ז (שם) קשוי לבשל חטאת והדר שלמים והרי ממנעט באצילתן דמיתקרי לזרים לגשים ולעבדים ואין נאכלין אלא א' ליום ולילה וגם מיפסלי ציואא כחטאת ואין שייך כאן להמיר מכה נותן טעם דר נותן טעם כי אם היכא שיש שני נותני טעם של היתר אבל האחד של איסור לא דהוי כמו קדיהה שצישל בה צשר לא יצשל בה חלב כרומאה לא יצשל בה חולין ועל כרחין א' יש לומר שם משום דמין צמיוו דאורייתא כרובא בטל ובכלי המקדש צרגל א' אוקמינהו א' דלאורייתא ואע"ג דאסרי לקמן (דף טז). רקק שנגע בצריק וחמירה בחמירה גבי כלים אקילו רבנן טפי ומיהא אי נמצשלו נמי מותר אמאי איתר רבנן מוזמן אכילה של ראשון טעון מריקה ושטיפה לגבי שלמים דאתמול ושלמים דהאינדה דשניהם היתר דאין צברא לומר גזירת הכתוב**

היא דבצר שמותר גמור בחולין אפי' מדרבנן. דרר"ך:

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. תימה מאי קשיא ליה הא טעמא דשצירה לאו משום בליעה הוא אלא גזירת הכתוב אי צבירה ליה דלנלו באזיר תגור טעון שצירה אע"ג דליכא אלא ביטול בלא בלוט ור"ת היה אומר דכשהוסקו נעשו ככלים חדשים מדע דלמרינן בכולה הש"ס (פסחים ז: ע"ז לה). המורה העידה על כלי חרס שאינו יואא מידי דופיו לעולם ואמאי הרי יואא מידי דופיו ע"י החזרת כבשן אלא ודאי כשהוסקו נעשו ככלים חדשים וחשיבי כלים אחרים דפנים חדשות באו לכאן ואע"ג א' [לדגנין] טומאה כלי חרס טעון שצירה ואמרינן (כלים פ"ה מ"ו) מגור חולקו לשלשה דככתיב מגור וכירים יותן ולא אמרינן אמאי יותן והלא כשמסיקין לאפות זו זו היא טהרתו דחשיב ככלי אחר וכן מגור שהסיקו בקליפי ערלה דלמרינן (פסחים דף כו:): **חדש יותן אמאי לא דמי כלי חרס לתגור דכיון דתגור ששמישו ע"י היסקן לא חשיב פנים חדשות ושמא אף בתגור אם היה מסיקו צפנים ובחוך כעין שחילת עשייתו כשהיוצר עושהו נותמו כבבשן אפשר שזה היה מועיל מיהו קשה מהא דלמרי' צסוטה פרק היה מציא (דף טו:): גבי פיילי של חרס חדשה (וגבי כלי חרס של מאורע) אמר רבא לא שנו אלא שלא נתאכמו אבל נתאכמו פסולין מ"ט דומיא דמים מה מים שלא נשתמו אף כלי שלא נשתמו צעי רבא נתאכמו והחזירן לכבשן ומתלבנו מהו מי אמרינן כיון דאיחדו איחדו או דלמא כיון דהדור הדור ולא פשיט מינה מידי ומאי מיצעי ליה הא אמרינן פנים חדשות באו לכאן וככלי א' חרס [חדש] דמי ושפיר הוי האי כלי דומיא דמים שלא נשתמו ועוד קשה הא אפי' בחולין קי"ל (פסחים דף ז:): המורה העידה על כלי חרס שאינו יואא מידי דופיו לעולם מנא לן דמחטאת ליכא למילף דהתם גזירת הכתוב כדפירש' אם תמנא לומר דביטול בלא בלוט טעון שצירה ונראה לפרש דמאחר שהסיר הכתוב כלי נחשת במריקה ושטיפה ובכלי חרס לא היתר ש"מ דטעם משום בליעה הוא דזה יואא מידי דופיו וזה אינו יואא מידי דופיו וביטול בלא בלוט טעון א' שצירה צה צברא לומר לפי שהחמיר בו הכתוב לחושבו ככלוע דדוקא דהגעלה דופיו יואא מידי דופיו אבל בהחזרת כבשונות יואא וא"ת למה הנריך הכתוב שצירה דלא שייך למימר על הכתוב דלמא חיים ולא שאין עושין כבשונות בירושלים ויש לומר חידוש הוא שהתירו הכתוב בשצירה דהוא אמינא דלא מהניא שצירה כיון דעדיין טעם חטאת צחרס דלריך שיהא הטעם בטל מן העולם כמו בכלי נחשת שעשו בו מריקה ושטיפה אבל הא פשיטא דכ"ש החזרת כבשונות דמהניא טפי ולא א' כספרים דגרסי הכא**

קדירות של מקדש אמאי אמר רחמנא ישברו ליהדרו לכבשונות דמשמע דפריך אקרא מדקאמר אמאי אמר רחמנא:

הבי גרסינן כיון דאיכא שמי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתגור וקדושאן בתגור. תימה דשבץ מנחת מפאה דכתיב בה מגור צהדיא (ויקרא ג) וכי תימא משום דר"ש לא צעי הקדש בתגור כדדריש צסוף כל המנחות באות מנא (מנחות סג). מדכתיב מגור מגור צ' פעמים אלא שיהא הקדישן לשם מגור א"כ שמי הלחם ולחם הפנים נמי ר"ש לא מפלגי כדמוכח התם ודיקן לה מדתנן בפרק שמי הלחם (שם טז:): ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שמי הלחם ולחם הפנים כשרות בעורה וכשרות אצי פאגי ויש לומר דלא נקט מנחת מפאה משום דהיא גופה לא ידעינן לרבנן דר"ש אלא משמי הלחם ולחם הפנימית א' שהן גמרא כדלמר צריש שמי הלחם (שם טז). דרבי יהודה ור"ש בגמרא פליגי:

אין כבך כמו שכתבנו הא אילו היו שם כבשונות או אם מ"מ חסיק להכשרם תגור או היסק מבפנים הוכשרו ואין טעם חסות מעכבם במקשר או שמא אין כל יחיד ויחיד בכל כיצאם באלו ר"ל בקדרת איסור אין בו טעם חסות הואיל וקודם הכשר לא היו ראויות לו כלל להשתמש בהן שאינם חשובות בעיניו לכולם אבל בפסח מכיון שראויות לו לאחר הפסח או אף בפסח בצותן חיים עלייהו מפני שחשובות הן בעיניו אחר שראויות לו בלא הכשר זה ומתוך כך יראה שקררה של איסור היה בהיסק מבפנים ואין לחוש לחיים עלייהו דילמא פקען וכל שכן בזמנים הללו שהן מצויות ביותר ובדבר מונע שאין בהן חשש חסות (ומאלי פסקים ז ע"ג): לפי שאין עושין כבשונות בירושלים. וא"ת למה נטעניו הכתוב שעריר משום דאין עושין כבשונות בעורה. למלאה דבהכי ליכא קוטרא. וי"ל אם היה מצריך הכתוב לשרוף בליעת האיסור ע"י כבשונות או ע"י גומרי הייתי אומר דלא מני בשבירה משום שלא יהו אשפות בעורה אם יחדל הגס שלא יכלנו במקומן, או משום שעדיין בליעת האיסור בהרסים. וכי פרץ בובאים נהדרי' לכבשונות לא אקרא פריך אלא אמתניתין דהתם (מוס' גביא' פסחים ז ע"ג): ששברי כלי חרס נבלעין במקומן. בפי' דם חסאת מוכח ששיבירן במקום קדרש, אבל הא לא ידעינן מקרא מנלן שאחר שביורין אינו יכול להוציאן מפני (ומא יומא כל ע"א):

עין משפט ונר מצוה

נא א מ"ו פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה ד':**נב** ב מ"י פ"א שם הלכה יח:

מוסף רש"י

שאין עושין כבשונות. משרפות סוד לקדירות (ב"ק פב:). שברי כלי חרס. שמנצלים סבן קדשי קדשים ונליתמן נאשרת משום טמר וטעינין שצירה דכתיב (ויקרא ו) וכלי חרס אשר מנצטל כלי ציבר, וצבירמו במקום קדוש כדלמרינן התם בפ' דם חטאת (לעיל טז). ואם אין נבלעין נמלא אשפות של צברים בעורה ויחמא (בא:).

שינויי נוסחאות

א [לפרש"י ומוס'] לימא להך שמי מבינת ועי' אשלותם פ' טמות ס"י קל"ז (הגר"ח.). ועי' בטעמין ק. ונליקוטים צסס הירוקא, וצטה"ק: [ב] אמר ליה אביי (שם:): [ג] ל"א רב שמעיה (שם וצ"ו): [ד] ואלא (כ"ב): [ה] ל"ל כיון (ב"ש ובה' בחוס): [ו] ל"ל וימלאין (שם:): [ז] ל"ל שחשקיינו (שם:): [ח] אסור דבחדר טעמא חישיב. (חוס' חולין שם:): [ט] לעשות מזה מולייתא של בשר (ש"מ, חוס' שם:): [י] ל"ל הדינו (שם:): [יא] סכין פעמים שהושמן (שם:): [יב] ובשחותך הוי בבונן טעם (ש"מ וצ"ב): [יג] ואין לומר דשאני כרי (ש"מ:): [יד] ד"א"כ מטעם זה כרי (חוס' דא"ש שם:): [טו] אלא לומר בהנה כל"ל ומיות לזרם וליה נמקא (צ"ב). ועי' ח"ד: [טז] ברחין צבירין אנו לומר (ח' דא"ש שם:): [יז] מצביהים משמע דדוקא צרגל המיור. ובתוס' הלח"ש שם לימא מינת ברגל. ועי' נליקוטים ע"ג מהרצ"ח אמתניתין (ח' אוקומה שם:): [יח] גרסת ש"מ דלענין טומאה כלי: [כ] ובכלי אחר דמי כל"ל (ש"מ:): [כא] ל"ל נטעון (שםכ"ו:): [כב] וי גי כ"ז. וצ"ק גריס ויש ספרים (צ"ב). ואפשר עוד דיש כאן חסרון מיות בתוס' וכל"ל ופי פריך נהדרינו לכבשונות לאו אקרא פריך אלא אמתניתין ולא כספרים וכי' (שפי' חוס' השו"ב א' שוואב בליקוטים:): [כג] כל הפנים (ש"מ ומוגר"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ח אלא וכו' ושמא אי' בתגור אם היה מסיקו בפנים ובחין בו. י"ט ע"ד מוסוף שמ"ח דלפניו המיור לבשן וסיקו מבפנים ומתחין לא מהי ביה, שאין המורה מועלת אלא לשווייה תחלת עשייתה, והואלה ההסקים ששטס כל תחלת לא הניחא ביה לשווייה פסגים חדשות מפני שדרך משמשו כבך, המורה לכבשות נמי לא מטיי ביה, ועוד דיותן מנן. שלא כדברי המוקפתים שפירשו שם הסק מבפנים ומתחין טיור. וא"ת אי"כ מאי פריך בשמן למה לן של מתנתם והלא אסור משום כבול בלא בלוט ופנים חדשות אין זו. וי"ל דכבול גופה פריך מופשטו מהכא דכבול בלא בלוט אסור שאליכ לעיבוד של הסם ויסקינן, וקשיא למאן דחיי לעיל דלעולם צניין בלוט ומשום שרי מנחת. אי"כ דכבול בלא בלוט לא עדיף טפי מבלעט ומתקם שם מתקם לבלעט לא תימכר משום כבול דעת שהרי כלי מתכות דיים בתקיה וטפיסה וכו' אין נאשרין מפני הכבול, ומשום הכי ניקא דפריך לעיל קדרות אמאי ישברו וכן ככלן גבי מגור דהואיל והסקה מוציאמן מידי בליעה שוב אין לאשרם מפני כבול (הר"פ וד' ב"ש:): **בא"ד** (בסופו) ולפריסם דגרסי הכא כי, צ"ו והר"פ וי"ל מנח, ה"י אלא קדרות שמתקם אמאי ישברו, וי"ג אמאי אמר רחמנא, דשמא לא דצר הכתוב אלא נמקס מזה מטעלן ולא היה מקום לכבשונות (ב"ש):